

Роми и парламенти в Унгария

Ту горещо, ту студено. В момента такова е времето в Будапеща. Свършихме третия модул лекции и имаме цял месец лятна ваканция. Някои си тръгват за къщи, други предпочитат да останат в Будапеща.

Ще пътуват и ще я доопознават, но и ще учат, за да не загубят тренинга по английски. Всички сме напреднали, а някои са си просто добри, защото са започнали курса с много високо ниво английски - като Бояр от Албания, Руслан от Молдова, Беата и Ищван от Унгария. Повечето от нас показаха много добри резултати на последния изпит по английски.

Нашите приятели от Унгария

Беата Олах е 27-годишна. Завършила е "Унгарски език и литература" в университета "Аетвъш Лоранд" в Будапеща. От септември ще продължи обучението си в докторска степен, специалност "Диалектология".

Ищван Форгаш е на 29 години и е завършил "Публична администрация" в колежа по Публична администрация в Будапеща. В единия от часовете по Academic English Ищван изнесе презентация за ромската общност в Унгария. Помолх него и Беата да ми разкажат повече за тукашните ни братя.

В Унгария има три големи групи роми: бояш, влах и ромунгро.

Бояш населяват южна Унгария и са едни от най-бедните роми тук, казва Ищван. Някои от тях живеят в много трудни условия - в гората, в къщи от пръст. Според Ищван те са много различни от другите роми, защото имат собствен език и култура. Говорят на език близък до румънския. Преди около 200 години са били роб в Трансилвания, Румъния. По-късно са освободени със закон от Румънското правителство и повечето от тях са дошли в Унгария. В момента не се занимават с нищо, повечето са без образование и работа и са на социални помощи. В миналото, според Ищван, са изработвали прибори за хранене от дърво, чанти.

Влахите са от ромите-търговци. Ищван е от тях. Казва ми, че по традиция, където има панаир те са там. Купуват всичко, което е изгодно за тях на по-ниска цена и го продават на по-висока. Тези роми живеят предимно в провинцията, разпръснати навсякъде из страната. Повечето са много богати

и отглеждат коне. Беата казва, че влахите поддържат традицията да купуват жените си. От раждането на момичето и момчето, родителите им решават да ги съберат и правят още тогава договор помежду си, за да ги оженят като пораснат. Една от приятелките на Беата наскоро се оженила така. От влахите произлизат и ловарите, гразарите, машарите, калдарашите. Ловарите, казва Ищван, се занимават с всякакъв бизнес от рога на покунко-продажбата - "работят с пари". От там идва и името им, лове-пари. Дразарите са от ромите, които в миналото се занимавали с кражби и постојанно са били издирвани за престъпления. Машарите са от ро-

мите, които се занимават с риболов. Те живеят около р. Тиса, Дунав. Кардарашите се занимават също с бизнес.

Ромунгро е най-многочислената група роми. От тях е Беата. Тя казва, че Унгария е известна със супата "Гулаш", унгарските коне и знаменитият оркестър "101 цигански цигулки", всред които са Ромунгро. Те са едни от най-богатите роми в Унгария. Живеят в Будапеща и източната част на Унгария, разпръснати сред останалите унгарци. При тях няма необразовани роми. Животът за тях е музиката, почти всеки втори е завършил музикално училище. Те са най-добрите музиканти в Унгария казва Ищван, но не говорят ромски. Причината за това е, че са едни от първите роми заселили се в Унгария по времето на унгарската императрица Мария Тереза, смята Ищван. Тя е имала специален закон за ромите, който им забранявал да живеят като номади и да говорят на родния си език. Беата казва, че ромунгро не обичат да се смесват с останалите роми.

До преди няколко дни си мислех, че ромите тук нямат такива проблеми, каквито имат ромите в България, в Румъния или в Албания, но се оказа че не е така. Дори и да имат закон за защита срещу дискриминацията, дори и да имат повече роми в правителството, от

която и да е друга страна, дори и да имат единствено тук местни ромски парламенти в различни градове - положението на ромите не е много различно.

Все още има корупция, заради която

парите за ромите не отиват при ромите,

които имат нужда от тях. Миналата година е имало голям шум в медиите, по повод изчезнали милиони форинти от местни ромски парламенти. В момента такива парламенти има 1006 в различни села и градове в цялата страна и се финасират от Унгарското правителство. Всяка година всеки парламент получава 2 800 евро. От тези пари трябва да се платят ток, вода и всички нужни средства за поддръжка на офиса им. Ищван казва, че те сами решават колко и дали да имат заплати. В родния град на Беата - Паскто, Местния ромски парламент дава стипендии на роми, които имат успех поне мн. добър 4.50. Но дали така работят всички? Все още има дискриминация. Според Беата, най-сериозна е дискриминацията в детските градини, в основните и в средните училища. От една страна ромчетата са дискриминирани от учителите, а от друга - от унгарските деца. Има учебни заведения, в които учителите питат децата още в първи клас: "Има ли ро-

ми в класа?" И ромите трябва да си вдигнат ръцете. Такъв въпрос са задавали на Беата дори и в училището за средно образование. Беата казва, че децата на бедните роми често са изпращани в училища за бавноразвиващи се. Една от главните причини за това е, че ромчетата говорят на ромски в техните семейства. Когато тръгнат на училище, те често не разбират за какво им се говори. Според учителите, те са глупави и трябва да бъдат изпратени в училища за бавноразвиващи се. Всичко това ме накара да мисля различно за положението на ромите в Унгария. В момента тук в Дормитори - където е общежитието ни, боядисват стаята. Кои са бояджии, ами наши хора. Наистина по улиците не виждам само роми да работят по "чистотата", но това не означава че живеят по-добре от нашите роми в Бг.

Така че, където и да си, ром да не си. Майтап.

Тука в Дорма всички знаят, че сме роми. Сприятелихме се с колеги от различни страни като Иран, Корея, Канада, Нигерия, Сиера Леоне, Русия, Бурунди. Заедно с тях празнувахме Хедерлези и Великден. В ЦЕУ, всички също знаят, че сме роми. Мисля че не трябва да се крием, че сме роми и това е един от начините, чрез които можем да променим стереотипите за нас.

Вили БОГДАНОВА

Пош@ Пош@ Пош@

В новата ни рубрика "Поша" ще поместваме кратки бележки за някои от материалите, които получаваме, с цел нашите автори да добият по-точна представа за политиката на вестника и сп. "О рома", за оценката на специалистите, за издателските ни планове, както и за отзивите на нашите читатели.

К.Д. гр. Сандански

Благодарим ви, че най-после намерихте време и ни изпратихте първото си писмо.

Пишете, че в Сандански "няма хора, които да създават интересен живот" и допълвате - "Сега се мъчим да продължим дейността на състава за песни, танци, на драмсъстава...имаме група "Здраве" - за работа с млади момичета в областта на здравето...".

Какво по-хубаво от това. Имате прекрасен повод да ни разкажете за хората, които участват в тези състави, за техния репертоар, за трудностите, които срещат и най-вече за успехите им. Не забравяйте ръководителите на тези състави и непременно ни изпратете снимки от репетиции, концерти, от работата на група "Здраве".

Добре ще е да си направите и ел. поща, която ще улесни много нашата връзка

ДД